

PRIPOMIENKY

k návrhu ústavného zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky
č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov

Všeobecná pripomienka

Predloženie zmien Ústavy Slovenskej republiky do medzirezortného pripomienkového konania v čase sviatkov a dovolenkového obdobia **a najmä bez predchádzajúcej účinnej spolupráce s oprávnenými subjektmi, ktorým sa ukladajú úlohy alebo ktorých sa zmena zásadným spôsobom dotýka, by malo byť v podstate vylúčené. V budúcnosti Súdna rada Slovenskej republiky (ďalej len "súdna rada") preto zváži, či sa k takto predloženým zmenám vôbec vyjadrí.**

Pripomienky k jednotlivým ustanoveniam

1. k čl. 126

Navrhujeme vypustiť článok 126.

Odôvodnenie:

Je potrebné zvážiť, či táto kompetencia uvedená v čl. 126 má byť zachovaná vo vzťahu ku kompetenciám, ktoré priznáva zákon Najvyššiemu správneému súdu Slovenskej republiky (ďalej len "najvyšší správny súd"); oba odseky citovaného článku patria v iných právnych režimoch, ktoré majú najvyšší alebo podobný správny súd, do kompetencie správneho súdnictva.

2. k bodu 13 (čl. 136 ods. 3)

V čl. 136 navrhujeme **ponechať právnu úpravu súhlasu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) na vzatie sudcu a generálneho prokurátora do väzby v upravenom znení:**

Čl. 136 sa dopĺňa odsekom 4, ktorý znie:

„(4) Ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora.“.

Odôvodnenie:

Navrhované vypustenie kompetencie ústavného súdu dávať súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora je reakciou na dôvodné výhrady voči niektorým rozhodnutiam ústavného súdu, kedy sa väzba trestne stíhaných sudcov navonok javila ako dôvodná, avšak ústavný súd súhlas nedal a svoje rozhodnutie nedokázal presvedčivo odôvodniť, keďže bolo prijaté tajným hlasovaním. Úplné vypustenie takejto kompetencie je však krajným

a nevyváženým riešením, pretože súhlas ústavného súdu je jedným z dôležitých nástrojov ochrany sudcovskej nezávislosti.

Túto pripomienku považujeme za zásadnú.

3. k bodu 18 (čl. 141a ods. 2)

V čl. 141a ods. 2 v úvodnej vete sa za slovami „predsedu“ vkladajú slová „Súdnej rady Slovenskej republiky a podpredsedu“.

Odôvodnenie:

Do uvedeného ustanovenia navrhujeme doplniť aj skutočnosť, že súdna rada okrem predsedu volí aj podpredsedu súdnej rady. Náročnosť kompetencií súdnej rady, ktoré sa ďalej významne rozšíria aj pripravovanými zmenami, si nevyhnutne vyžaduje aj väčšiu profesionalizáciu pôsobenia jej členov. Okrem funkcie predsedu súdnej rady by mala byť plne profesionalizovaná aj funkcia podpredsedu súdnej rady; teda, aby aj podpredseda súdnej rady vykonával túto funkciu ako svoju hlavnú profesiu. Je to dôležité z hľadiska potrebného rozdelenia úloh pri riadení činnosti súdnej rady a výkone jej kompetencií, a aj z hľadiska zastupovania v čase neprítomnosti predsedu súdnej rady alebo pri jeho prekážkach v práci. Je preto vhodné, aby priamo v Ústave Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) bola uvedená aj funkcia podpredsedu súdnej rady.

V nadväznosti na túto úpravu je potrebné novelizovať zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky a ďalšie súvisiace zákony.

Túto pripomienku považujeme za zásadnú.

4. K čl. 141a ods. 3

V čl. 141a ods. 3 sa za slovo „republiky“ vkladajú slová „podpredsedu Súdnej rady Slovenskej republiky“.

Odôvodnenie:

Uvedená zmena sa navrhuje v súvislosti s profesionalizáciou funkcie podpredsedu súdnej rady.

Túto pripomienku považujeme za zásadnú.

5. k bodu 21 (čl. 141a ods. 5)

Navrhujeme nové znenie pripájanej vety v odseku 5:

„Predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky, podpredsedu Súdnej rady Slovenskej republiky a členov Súdnej rady Slovenskej republiky **možno odvolať.**“

Odôvodnenie:

Dôvody a spôsob odvolávania predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky, podpredsedu Súdnej rady Slovenskej republiky a členov Súdnej rady Slovenskej republiky je potrebné upraviť zákonom cez splnomocňovacie ustanovenie čl. 141a ods. 10.

Túto pripomienku považujeme za zásadnú.

6. k bodu 26 (čl. 141a ods. 10)

Navrhujeme nové znenie odseku 10:

„Podrobnosti o voľbe a odvolávaní, vrátane dôvodov odvolania predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky, podpredsedu Súdnej rady Slovenskej republiky a členov Súdnej rady Slovenskej republiky, o spôsobe ustanovenia členov Súdnej rady Slovenskej republiky, o jej pôsobnosti, o zastupovaní predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky, o organizácii a o vzťahoch k orgánom správy súdnictva a k orgánom sudcovskej samosprávy, ako aj o výkone pôsobnosti podľa čl. 141b, ustanoví zákon. Zákon tiež ustanoví volebné obvody pre voľbu a odvolávanie členov Súdnej rady Slovenskej republiky podľa čl. 141a ods. 1 písm. b).“.

Odôvodnenie:

Splnomocňovacie ustanovenie sa navrhuje rozšíriť o podrobnosti týkajúce sa spôsobu a dôvodov odvolávania členov súdnej rady a ich predsedu a podpredsedu. Zákon by mal vo svojom znení reflektovať na to, že musí existovať konkrétny dôvod, pre ktorý má byť člen súdnej rady z funkcie odvolaný, nakoľko by malo byť garantované právo vedieť dôvod svojho odvolania a mala by tu byť možnosť sa k nemu vyjadriť. Dôvodom pritom môže byť aj strata dôvery voči členovi súdnej rady zo strany subjektu, ktorý ho nominoval. Ide o závažný zásah do výkonu dôležitej ústavnej funkcie a proces odvolávania by mal byť najmä v takýchto prípadoch transparentný.

Súvisí s pripomienkou 5.

Túto pripomienku považujeme za zásadnú.

7. k bodu 31 (čl. 146 ods. 2)

Navrhujeme posunutie hranice na vek 68 rokov. Mnoho sudcov je odborne aj zdravotne dostatočne spôsobilých, aby mohli vykonávať funkciu sudcu aj po dosiahnutí veku 65 rokov alebo majú záujem byť naďalej v súdnictve aktívni. Optimálnym vekom na ukončenie aktívnej rozhodovacej činnosti sudcov na všeobecných súdoch, sa javí vek 68 rokov, čo sa približuje k vekovému cenzu ukončenia funkcie ústavných sudcov. Výkon funkcie sudcu na ústavnom súde sa pritom spája s ešte väčšou zodpovednosťou a nárokmi na odbornú pripravenosť sudcov, pretože ústavný súd preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov všetkých stupňov z hľadiska ich ústavnosti a môže aj pozastaviť účinnosť zákonov a iných právnych predpisov. Vekovú hranicu zániku funkcie sudcu je potrebné zvažovať aj pri porovnaní iných profesií - napríklad

pri štátnych zamestnancoch, kde priamo zákon umožňuje predĺžiť štátnozamestnanecký pomer po dovŕšení veku 65 rokov.

V prípade zmeny vekovej hranice je potrebné upraviť prechodné ustanovenia.

Túto pripomienku považujeme za zásadnú.

8. k bodu 34 (čl. 148 ods. 1)

Navrhujeme nové znenie pripájanej vety:

„Súhlas sudcu s preložením na súd vyššieho stupňa alebo na súd toho istého stupňa sústavy súdov sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie výkonu súdnictva.“

Odôvodnenie:

Znením predloženým predkladateľom sa vytvára možnosť preložiť sudcu bez jeho súhlasu a to za podmienky zmeny sústavy súdov a nevyhnutnosti zabezpečenia výkonu súdnictva. **V tomto navrhovanom znení by však mala byť rešpektovaná nemožnosť preložiť sudcu bez jeho súhlasu na nižší stupeň sústavy súdov. Taktiež by mala byť v zákone definovaná nevyhnutnosť zabezpečenia výkonu súdnictva.**

9. k bodu 35 (čl. 148 ods. 4)

Navrhujeme vypustiť bod 35 a ponechať čl. 148 ods. 4 v ústave v platnom znení.

Odôvodnenie:

Vypustením citovaného ustanovenia by sudcovia stratili tzv. rozhodovaciu imunitu chránenú ústavou. Rozhodovacia imunita sudcov je historickým inštitútom, zmyslom ktorého je garancia nezávislosti v rozhodovaní sudcov, garancia občianskej spoločnosti pred potenciálnym zneužívaním moci. Zrušenie rozhodovacej imunity sudcov nemožno považovať za prostriedok boja s korupciou a klientelizmom. Za korupciu a iné trestné činy možno sudcu trestne stíhať aj teraz. Sudcovská imunita sa týka výlučne rozhodovacej činnosti. Navrhovaný text ústavného zákona chce zrušiť rozhodovaciu imunitu výlučne sudcom všeobecného súdu. Sudcom ústavného súdu ju ponecháva, taktiež ponecháva poslaneckú imunitu.

Rozhodovacia imunita sudcov už bola fakticky prelomená zavedením disciplinárneho previnenia sudcu za zrejme svojvoľné rozhodnutie v rozpore s právom podľa § 116 ods. 2 písm. e) zákona o sudcoch a prísediach. Toto disciplinárne previnenie má byť v novele trestného zákona navyše voči sudcom doplnené o trestný čin tzv. ohýbania práva. V oboch prípadoch nesmie ísť o postih za právny názor sudcu, ak je odôvodniteľný zákonným výkladom platného práva a platnej judikatúry. Pri existencii takýchto nástrojov by bolo vypustenie rozhodovacej imunity sudcov z ústavy vážnym zásahom do nezávislosti súdnej moci a zvýšilo by sa riziko účelového kriminalizovania sudcov aj za ich rozhodovaciu činnosť neprekračujúcu rámec zákona. Zrušenie imunity u sudcov by navyše malo byť kvôli zachovaniu vnútornej inštitucionálnej rovnováhy,

sprevádzané aj primeranou úpravou (zrušením) imunity u iných ústavných činiteľov alebo ústavných orgánov.

Zachovanie imunity sudcov je ústavne udržateľné nielen z historického hľadiska, ale aj z porovnávacieho hľadiska. Rozhodovacia imunita sudcov je napríklad zakotvená v ústavách viacerých členských štátov EÚ (Slovinsko, Poľsko, Chorvátsko, Portugalsko).

Túto pripomienku považujeme za zásadnú.

10. k bodu 37 (čl. 154g ods. 1 a ods. 4)

Navrhovaný text ústavného zákona v druhej vete odseku 1 zakotvuje skrátenie funkčného obdobia členov súdnej rady zvolených sudcami pred 30.06.2021. Členstvo v súdnej rade by tak zaniklo predčasne len sudcovskej časti súdnej rady, ostatných členov súdnej rady (nominantov parlamentu, vlády a prezidenta) by sa táto právna úprava nijako nedotkla.

Uplatňuje sa v tomto prípade nepravá retroaktivita, ktorá je síce všeobecne prípustná, ale len za podmienky vyriešenia stretu ochrany legitímneho očakávania na jednej strane a verejného záujmu na strane druhej. Z hľadiska možného porušenia princípu legitímneho očakávania je nutné uskutočniť test proporcionality v striktnej forme.

Požiadavky na vykonanie testu proporcionality sú kritérium vhodnosti, kritérium potrebnosti, kritérium závažnosti a požiadavka čl. 4 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd, t. j. minimalizácia zásahu do nadobudnutých práv.

V zmysle vyššie uvedeného absentuje kritérium závažnosti a potrebnosti skrátenia funkčného obdobia členov súdnej rady volených sudcami. Nové voľby podľa regionálneho princípu sa môžu uskutočniť priebežne po ukončení jednotlivých funkčných období, pričom o poradí jednotlivých volebných obvodov by sa mohlo rozhodovať žrebovaním.

Je neštandardné, aby sudcovi, ktorý dosiahol vek 65 rokov pred 1. januárom 2021 zanikla funkcia sudcu neskôr (30. júna 2021) ako sudcovi, ktorý dosiahne vek 65 rokov v období od 1. januára 2021 do 31. mája 2021.

Túto pripomienku považujeme za zásadnú.